

OUDERS OVER DE CITOTOETS

Een *quick scan* onder het ouderpanel

- korte rapportage -

dr. E. Hello
drs. J.A.E. Rigter
drs. P. Krooneman

Amsterdam, februari 2004
Regioplan

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: 020 – 531 531 5
Fax: 020 – 626 519 9

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Beleidsonderzoek B.V.

SAMENVATTING

Bij het kiezen van het juiste schooltype voor hun kind laat slechts vijf procent van de ouders zich leiden door de score op de Citotoets. Voor het merendeel (58%) van de ouders weegt het advies van de leerkracht zwaarder. Ondanks de toegenomen democratisering binnen het gezin is de wens van het kind niet van doorslaggevend belang bij deze belangrijke beslissing (14% van de ouders vindt de wens van het kind het belangrijkste). Dit blijkt uit een *quick scan* die Regioplan Beleidsonderzoek heeft gehouden onder haar ouderpanel. Regioplan heeft 541 ouders benaderd per post (273) en per e-mail (268). In totaal hebben 197 ouders meegewerkt aan dit onderzoek.

Het merendeel van de ouders (53%) is van mening dat scholen voor voortgezet onderwijs te veel waarde aan de Citoscores hechten. Scholen voor voortgezet onderwijs kijken immers naar de Citoscores alvorens zij besluiten een kind toe te laten.

Omdat veel van de toets afhangt, proberen ouders hun kinderen wel goed voor te bereiden op de toets. Dit doen zij vooral door thuis een ontspannen sfeer te creëren (42%), de kinderen op tijd naar bed te sturen (50%) en gezond te laten eten (26%). Ook heeft een vijfde van de ouders met hun kinderen geoefend voor de toets. Zij oefenen vooral met oefenmateriaal van school (43%), maar ook met oude Citotoetsen (24%).

Uit de ervaringen van ouders met kinderen die in voorgaande jaren de Citotoets hebben gedaan, blijkt dat in een kwart (24%) van de gevallen de toets een verkeerd advies uitwijst. Dit is veel vaker een te laag advies (18%) dan een te hoog advies (6%).

Dit kan te maken hebben met de zenuwen die de kinderen parten spelen ten tijde van de Citotoets, waardoor zij mogelijk slechter presteren. De toets heeft immers een grote impact op het leven van de leerlingen van groep acht. Ruim de helft van de kinderen (52%) is een beetje zenuwachtig voor de toets, en één op de tien is zelfs zeer zenuwachtig. De ouders geven aan dat de ‘nerveuze’ kinderen vaak bang zijn voor de uitslag.

1 EEN METING ONDER HET OUDERPANEL

Op 10, 11 en 12 februari van 2004 is de jaarlijkse Citotoets weer gehouden. De Citotoets speelt een grote rol bij de bepaling van de verdere schoolloopbaan van de leerlingen van groep acht en valt midden in de periode dat veel scholen hun best doen om tijdens open dagen en avonden een zo goed mogelijke indruk op de potentiële leerlingen te maken.

Omdat de Citotoets zo belangrijk is, was Regioplan geïnteresseerd in de mening van ouders over deze toets, en hoe zij hun kinderen op de toets voorbereiden. Om de mening van ouders over de Citotoets te peilen heeft Regioplan Beleidsonderzoek een *quick scan* gehouden onder de leden van haar ouderpanel. Om de resultaten snel boven water te krijgen heeft Regioplan dit gedaan door middel van een webenquête die is uitgezet onder een deel van de leden van haar ouderpanel.

In totaal bevat het ouderpanel 898 ouders. We hebben hiervan alleen de ouders benaderd met tenminste één kind dat dit jaar hoogstwaarschijnlijk meedoet aan de Citotoets¹. Daarnaast kunnen deze ouders ook kinderen hebben die in de afgelopen vijf jaar de Citotoets hebben gemaakt.

Omdat niet van alle ouders een e-mail adres bekend was, hebben we ook een aantal ouders per post aangeschreven. We hoopten dat een aantal van deze ouders inmiddels wel toegang had tot internet en zodoende toch kon meewerken aan de webenquête.

We hebben de leden van het ouderpanel zijn op 20 januari 2004 benaderd met het verzoek om mee te werken aan de webenquête. De laatste mogelijkheid om mee te werken aan deze enquête was op 1 februari 2004.

Tabel 1.1 Ouderpanel: benaderd en respons (n=541)

	Aantallen	Respons	Percentage
Benaderd per post	273	38	14%
Benaderd per e-mail	268	159	59%
Totaal	541	197	36%

Uit tabel 1.1 blijkt dat ouders die per e-mail benaderd zijn, eerder geneigd waren om mee te werken aan dit onderzoek dan ouders die per post benaderd zijn. Dit verschil is toe te schrijven aan het feit dat de ouders die we per post hebben benaderd hoogstwaarschijnlijk geen of nauwelijks gebruik maken van internet. Voor deze ouders is de drempel om mee te werken aan een webenquête veel hoger.

¹ We hebben de ouders geselecteerd met tenminste één kind geboren in 1991, 1992 of 1993.

Een deel van de vragenlijst ging over de ervaringen van ouders met kinderen die nu in groep acht zitten. In totaal hebben 109 ouders die deelgenomen hebben aan dit onderzoek een kind in groep acht. Sommige van deze ouders (49) kunnen ons bovendien ook informatie geven over hun eerdere ervaringen met de Citotoets. Zij hebben, naast een kind in groep acht, ook een kind dat in de afgelopen vijf jaar de Citotoets heeft gedaan. Daarnaast hebben ook 53 ouders aan dit onderzoek meegewerkt die de vragen alleen beantwoord hebben over de kinderen die in de afgelopen vijf jaar de Citotoets hebben gemaakt.

We gaan eerst in op de ervaringen en meningen van ouders met kinderen die dit jaar meedoen aan de Citotoets.

2 DE MENINGEN EN ERVARINGEN VAN OUDERS MET KINDEREN DIE IN 2004 DEELNEMEN AAN DE CITOTOETS

We gaan hieronder in op de ervaringen van ouders met kinderen in groep acht. Van deze kinderen is 51 procent een jongen en 49 procent een meisje. Hoewel het merendeel van de leerlingen uit groep acht deelneemt aan de Citotoets, is er ook een aantal leerlingen (2%) dat helemaal geen toets maakt. Andere leerlingen maken de ISI-toets (3%) of de Compazz-toets (3%).

Tabel 2.1 Deelname aan de Citotoets (n=109)

	Aantallen	Percentage
Kind maakt de Citotoets	99	91%
Kind maakt de ISI-toets	3	3%
Kind maakt de Compazz-toets	3	3%
Kind maakt een andere toets	2	2%
Kind maakt helemaal geen toets	2	2%
Totaal	109	100%

Aan de ouders van de leerlingen die deelnemen aan de Citotoets hebben wij vervolgens gevraagd of, en in welk mate, het kind zenuwachtig is voor de toets. Hieruit blijkt dat het merendeel (52%) van de kinderen toch wel een beetje zenuwachtig is, en dat negen procent van de kinderen zelfs zeer zenuwachtig is. We willen hierbij de kanttekening plaatsen dat we dit vier tot twee weken vóór de Citotoets aan de ouders gevraagd hebben. De spanningen kunnen zodoende in de dagen voor de toets nog wel wat zijn opgelopen.

Tabel 2.2 Is het kind zenuwachtig? (n=98)

	Aantallen	Percentage
Zeer zenuwachtig	9	9%
Een beetje zenuwachtig	51	52%
Niet zenuwachtig	38	39%
Totaal	98	100%

Vervolgens hebben we aan de ouders van deze kinderen gevraagd hoe de nervositeit zich uit. De meeste kinderen zijn bang voor de uitslag van de toets en/ of gedragen zich drukker dan normaal. Andere kinderen worden juist stil. Sommige kinderen krijgen lichamelijke klachten, zoals buikpijn, misselijkheid en hoofdpijn (zie tabel 2.3).

Tabel 2.3 Hoe uit zich dit? (n=60)*

	Aantallen	Percentage
Slecht eten	1	2%
Slecht slapen	9	15%
Bedplassen	2	3%
Buikpijn/ hoofdpijn/ misselijk	7	12%
Druk	18	30%
Stil	9	15%
Bang voor de uitslag	22	35%
Praat er veel over	11	18%

* Meerdere antwoorden mogelijk

Daarna hebben we de ouders gevraagd naar de wijze waarop zij hun kinderen voorbereiden op de Citotoets. De meeste ouders bereiden hun kinderen niet op een speciale manier voor op de toets, maar besteden toch wel wat extra aandacht aan alledaagse zaken. Zo proberen veel ouders thuis een ontspannen sfeer te creëren, gaan de kinderen op tijd naar bed en wordt er gezond gegeten.

Tabel 2.4 Hoe bereidt u uw kind voor op de Citotoets? (n=97)*

	Aantallen	Percentage
Op tijd naar bed	48	50%
Gezond eten	25	26%
Een beetje verwennen	12	12%
Thuis een ontspannen sfeer creëren	41	42%
Minder tijd aan hobby's laten besteden	0	0%
Meer tijd aan hobby's laten besteden	5	5%
Beloning in het vooruitzicht stellen	3	3%
Geen speciale voorbereiding	50	52%

* Meerdere antwoorden mogelijk.

Daarnaast hebben we ouders gevraagd of ze met hun kinderen hebben geoefend voor de Citotoets. In totaal hebben 21 ouders hierop bevestigend geantwoord. Er bestaat nauwelijks een verband met het opleidingsniveau van de ouders. We hebben deze ouders vervolgens gevraagd op welke manier ze met hun kinderen hebben geoefend. Relatief gezien wordt er vaak gebruik gemaakt van les- en/ of toetsmateriaal van school (43%) en van oude Citotoetsen (24%).

Tabel 2.5 Op welke manier heeft u geoefend voor de toets? (n=21)*

	Aantallen	Percentage
Eindtoets voor ouders	2	10%
Oude Citotoetsen	5	24%
Toetstrainer taal	3	14%
Toetstrainer spelling	3	14%
Toetstrainer hoofdrekenen	2	10%
Toetstrainer rekenen	4	19%
Toetstrainer aardrijkskunde en natuur	0	0%
Toetstrainer geschiedenis en maatschappij	0	0%
Les- en/ of toetsmateriaal van school	9	43%
Bijles	1	5%

* Meerdere antwoorden mogelijk.

Vervolgens hebben we de ouders gevraagd naar hun mening over de manier waarop de basisschool de kinderen heeft voorbereid op de Citotoets. Tweederde van de ouders is hier tevreden over.

Tabel 2.6 Wat vindt u van de voorbereiding op de Citotoets die op de basisschool wordt gegeven? (n=96)

	Aantallen	Percentage
Te weinig	8	8%
Precies goed	63	66%
Te veel	4	4%
Weet ik niet	21	22%
Totaal	96	100%

Aan de ouders is ook gevraagd welke rol de Citotoets nu eigenlijk speelt bij het kiezen van het juiste schooltype voor hun kind. Het merendeel van de ouders laat zich bij deze beslissing sturen door het advies van de leerkracht. De score op de Citotoets lijkt nauwelijks een rol te spelen in het keuzeproces. Ook de mening van de kinderen zelf is niet van doorslaggevende invloed. Bovendien hechten ouders minder waarde aan hun eigen inschatting (23%). Wat betreft de keuze van het vervolgonderwijs speelt de docent dus een sleutelrol.

Tabel 2.7 Waar hecht u persoonlijk de meeste waarde aan bij het kiezen van het juiste schooltype? (n=95)

	Aantallen	Percentage
De score op de Citotoets	5	5%
Het advies van de leerkracht	55	58%
Mijn eigen inschatting	22	23%
De wens van mijn kind	13	14%
Totaal	95	100%

Wat de Citotoets voor de ouders wél belangrijk maakt, is dat scholen voor voortgezet onderwijs veel waarde aan de score hechten bij het accepteren van leerlingen voor de verschillende schooltypes. De meeste ouders zijn van mening dat de scholen voor voortgezet onderwijs te veel waarde hechten aan de Citoscore.

Tabel 2.8 Wat vindt u van het belang dat scholen voor voortgezet onderwijs aan de Citotoets hechten? (n=91)

	Aantallen	Percentage
Scholen voor voortgezet onderwijs hechten er teveel waarde aan	48	53%
Scholen voor voortgezet onderwijs hechten er precies voldoende waarde aan	42	46%
Scholen voor voortgezet onderwijs hechten er te weinig waarde aan	1	1%
Totaal	91	100%

Deze focus op de Citoscores is niet zo nadrukkelijk aanwezig bij de basisschool. Volgens een ruime meerderheid van de ouders (72%) hecht de basisschool er precies voldoende waarde aan.

Tabel 2.9 Wat vindt u van het belang dat de basisschool aan de Citotoets hecht? (n=93)

	Aantal	Percentage
De basisschool hecht er te veel waarde aan	20	22%
De basisschool hecht er precies voldoende waarde aan	67	72%
De basisschool hecht er te weinig waarde aan	6	7%
Totaal	93	100%

3 EERDERE ERVARINGEN MET DE CITOTOETS

We hebben de ouders ook gevraagd naar hun eerdere ervaringen met de Citotoets. Van de 197 ouders die hebben meegewerkt aan dit onderzoek naar de mening van ouders over de Citotoets heeft 52 procent een kind dat in de afgelopen vijf jaar de Citotoets heeft gedaan. Van deze kinderen is 46 procent een jongen en 54 procent een meisje. Hieronder staat weergegeven in welk jaar de kinderen de Citotoets hebben gedaan.

Tabel 3.1 Jaar waarin kind de Citotoets heeft gemaakt (n=101)

	Aantal	Percentage
1999	6	6%
2000	9	9%
2001	18	18%
2002	11	11%
2003	57	56%
Totaal	101	100%

Uit tabel 3.1 blijkt dat de meeste kinderen waarover de ouders de vragen hebben beantwoord de Citotoets vrij recent hebben gemaakt. Meer dan de helft (56 %) van deze kinderen heeft de Citotoets vorig jaar gemaakt². Vervolgens hebben we deze ouders gevraagd of, en zo ja, op welke manier ze met hun kinderen hebben geoefend voor de Citotoets.

In totaal gaven 21 ouders aan dat zij destijds voor de Citotoets hebben geoefend. Vervolgens hebben we deze ouders gevraagd op welke manier zij voor de Citotoets hebben geoefend. De meeste ouders hebben met les- en/ of oefenmateriaal van school geoefend, maar ook oude Citotoetsen werden vaak gebruikt.

Tabel 3.2 Op welke manier heeft u geoefend voor de toets? (n=21)*

	Aantallen	Percentage
Met oude Citotoetsen	10	50%
Met toetstrainers	3	14%
Met les- en/ of toetsmateriaal van school	13	62%

* Meerdere antwoorden mogelijk

Ook hebben we de ouders gevraagd wat zij achteraf vinden van het advies dat het kind op basis van de Citoscore heeft gekregen. Hieruit bleek dat in bijna een kwart (24%) van de gevallen de Citoscore geen goede indicatie heeft gegeven van de mogelijkheden van het kind (zie tabel 3.3). De Citoscore geeft eerder een te laag advies dan een te hoog advies volgens de ouders. We willen hierbij opmerken dat dit een inschatting is van de ouders. Dat hoeft niet te betekenen dat het kind naar een hoger schooltype is gegaan dan de Citoscore heeft

² Dit kan verklaard worden door onze selectie van ouders met kinderen geboren in 1991, 1992 of 1993. Veel kinderen geboren in 1991 hebben de Cito-toets vorig jaar al gemaakt.

uitgewezen; het kan ook betekenen dat het huidige schooltype (dat overeenkomt met de Citoscore) het kind makkelijk afdraait.

Tabel 3.3 Mening over advies Citoscore (n=101)

	Aantallen	Percentage
De Citoscore heeft een te makkelijk onderwijstype geadviseerd.	18	18%
De Citoscore heeft een onderwijstype geadviseerd dat precies passend is.	77	76%
De Citoscore heeft een te moeilijk onderwijstype geadviseerd.	6	6%
Totaal	101	100%

We hebben vervolgens het advies op basis van Cito-toets vergeleken met het huidige schooltype van het kind. Van de achttien ouders die aangaven dat de Cito-toets een te makkelijk onderwijstype heeft geadviseerd, hebben vijf ouders (28%) een kind dat nu op een hoger niveau onderwijs volgt dan de Citoscore destijds aangaf. Van de zes ouders die aangaven dat de Citoscore een te moeilijk onderwijstype heeft geadviseerd, volgt geen enkel kind een opleiding op een lager niveau dan de Cito-toets adviseerde. Wellicht zou een lager niveau wel beter aansluiten bij deze kinderen, maar daar kunnen we op basis van deze data geen uitspraken over doen.